

Megjelenik a lap **Temesvárott** minden **kedden**.

Előfizetési díj akár helyben, akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap házhozordásáért rendelést tehetnek. a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztőiroda: belváros, bécsi utca 68. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizetheti helyben a szerkesztőségénél, vagy a helyb. könyvkereskedésekben; vidéken minden cs. kir. postahivatalnál a szerkesztőséghez utasítandó bérmentes levelekben.

Hirdetések mindenközhasználatban lévő nyelven fölvételnek. A beiktatásért minden három hasábos egyes sorért 4 p. vagy 7 uj krajcárnyi díjszámítatik.

Kiadó hivatal: belváros, bécsi utca Uhrmann Márton műkereskedésében.

Kedd, september 18. 1860.

38. szám.

Harmadik évi folyam.

Elmélkedések

a magyar államjog fejlődéséről.

Az emberi szellemet mi sem gyönyörködteti inkább, mint a nemzetek s országok keletkezése, azok előmenetei s alkotmányos szerzeményei; és akármikor, akárhol akadunk e fényes tüneményekre, azok előttünk érdektelenek nem lehetnek. Valahányszor eme élvezetekkel foglalkozunk, kell hogy nemesbüljünk. Mennyivel emelkedettebbek tehát azon nemzetre vonatkozó elmélkedések, a mely nemzet polgárai mi is vagyunk? E jelen elmélkedésekkel e szerint a szives olvasót csak azon esetre fásasztandjuk, ha előadásunk s tehetségünk el nem érendik akaratumkat.

A mennyire a magyarok története lealkonyodott századok aknájába lemerül, az írók egyhangu tanúsága szerint bebizonyul, hogy a magyarok Ázsia ős sivatagjaiból kiindulván, hét néptörzsben s szintannyi vezér alatt csaknem törvénytelen frigy és viszonyos függetlenségben éltek. Későbbben a Duna és Dnieszter partjain lakván, bölcs Leo császártól, ki velök 890-ik évben bolgár herceg Simon meghódítása végett közvetlenül érintkezék, mint „gens ingenua et libera, quae graves, acerbasque praefectis suis, si quid deliquerint, dat poenas“ ismertetének. A prümi apát Regino őket szintén büszke-, heves- s becsületérszűsüeknek állítja. A magyarok tehát már akkor a szabadelműség szikrájától ihlettetének, midőn még a miveltség alacsony fokán állának.

Dobogtassa méltán a honfi szivét, oly nemzettöli származása, a melyre a szabadság sugára már bölcsőjében fénylék; de óvakodjék is hamarkodólag hinni, hogy a nemzet ős elődei már akkor is a szabadság összes adományait jelenkori értelemben bírák. A menny eme istennője egész fényében csak századok lefordultával ereszkedék le a nemzet köztü trónusára.

Elődeink, őslakukról elköltözvén, s a honi történetbuvárok általános állítása szerint Álmost, mások szerint Árpádot*) fővezérül választván, a nemzet közakarátját reá ruházák s vele a közönségesen ismert sarkalkut köték.

*) Csak a névtelen jegyző állítja hibásan, hogy Álmos választott volna vezérül; valamennyi többi forrás csak Árpád választásáról szól. (Szerk.)

A vezér-választásról mindnyájan szólnak. A sarkalkunak egyedüli állítója harmadik Béla névtelen jegyzője. Hitelességét a külföldi írók éppen úgy tagadák s támadák meg, mint a honiak védelmezék s fenntarták. Ha a névtelen jegyző eme hitelessége megcsökkennék, az ezen felemelt fényes épület is összedölné, melyhez idősült szent hitben dicsőségünket kötni megszokvánk. Azon szilárd akarat tehát, melylyel a mondott névtelen paizs alá véteték, úgy látszik, nem csupán műbirálati elveken, hanem dicsvágyunkon is alapul. Azt állítjuk tudniüllik, miszerint jelenkori alkotmányunk gyökerei már ama, őseink által Álmostal kötött sarkalkuban letétevék, s ennél fogva alkotmányunk forrása egy évezrednél régiebb.

Merészletnél nagyobb volna azon kísérlet, az oly annyira s oly soká vitt harcot újra megindítani, s oly érdemes tekintélyektől igényelt diadalt ujlag birálati szemle alá venni. Mi is magunkat sokkal szerényebbeknek valljuk, mintsem hogy eme vetekedésre szállani mernénk. Mind a mellett szabadjon már a kérdés fontosságánál fogva is az ellenfél főbb ellemondásait rövideden megérinteni.

A névtelen jegyző ellenei azt vitatják, miszerint szükségkép fel kell tűnni, hogy kivüle egy történetíró sem tön említést oly nevezetes tényről, minő a kérdéses sarkalku, noha a vezér-választásról igen is emlékeznek. E sarkalkuróli hallgatás pediglen annál is inkább szembeszökő, mivel a választásról értekezvén, igen természetes vala azzal a sarkalkut egybevetni, ez ama választással szoros kapcsolatban levén.

Továbbá. A magyarok Árpád vezérlése alatt Leo császárnak Simon elleni frigyesei valának; Niketas Sklerus, a császár követje, e frigy végett Árpáddal s előkelőivel közvetlenül érintkezék; Leo hajói a magyar segédsergeket s fővezérüket a Dunán átszállíták. Ezeknél fogva maga Leo, de kiváltképp utódja Porphyrogenitus a magyarokkal egyesülésben levén, őket tökéletesen ismerheték. Mind a két császár a magyarokról ira, s az egyik hadtani munkájában nem csak fegyverkészületük legrészletesb vonásait, de illmei és társas állapotukat is lerajzolá. Csoda tehát, hogy eme két tudós császár közül egyik sem szóla a kérdéses sarkalkuról, mely pedig a két császár korához oly közel történtnek állítatik, ámbár Porphyrogenitus a választás részleteit leírta. Végül, nem lehet meg nem ütközni ama tagadhat-

lan körülményen, miszerint sem a főbb említett prűmi apát Regino, Leo kortársa, ki szintén a magyarokról értekezék, sem Hartvik, Szent-István életírója, sem pedig eme első szent királyunk a kérdés alá vett sarkalkuról a névtelen szerinti modorban legkisebb említést sem tőnek.

Ámbár őszintén meg kell vallanunk, hogy eme cáfoló indokok olyanok, a melyeket egészen megvetni bájos, mi mindazáltal, a kijelentettük szerény szempontunkat el nem hagyván, e vita veszélyeibe bele nem avatkozunk. Azonban eme elégítő megjegyzéstől nem tartozkodhatunk, miszerint Pray e sarkalkura nézve egy helyen (Dissert. hist. crit.) magát elragadtatni engedé azon nyilatkozatra, hogy „Facti tam insignis epocham magnopere occupat Notarius; adeo illa, quae ante id tempus, quo Turcae a Patzinacitis in Hungariam protrusi erant, apud Belae Notarium vitiis laborant“. — Egyébiránt Engelhez alkalmazzuk e részbeni befejezésünket, mondván, hogyha három század mulva az 1847 évi országgyűlésről egy honi mondánál egyéb fenn nem maradandua, eme monda sokkal nyomatékosabb volna azon tudósításnál, melyet tán Konstantinápoly nagyura felőle írta. *)

Ámde tekintsük meg a vitázott sarkalkut. A névtelen jegyző eképen adja elő szövegét:

1. Hogy mig élők tart, mind magoknak, mind maradákaiknak is, vezérok mindig Álmo snemzetségéből legyen.

2. Valami jót munkájokkal szerezhetnek, senki közülök ki ne legyen zárva belőle.

3. Hogy azon fejedelmi személyek, kik Álmost szabad akaratjokból választották urokká se magok, se fiaik soha a vezér tanácsából, és az ország tisztjéből egészen **) ki ne rekesztessenek.

*) Tisztelt értekezőnk a névtelen jegyző hitelességét nem minden kétség felettinek látszik tartani, azért utaljuk olvasóinkat különösen Szabó Károlyra a Budapesti Szemle VI. füzetében; — és ugyan ennek cikkére: „A magyar vezérek kora“ a Budapesti Szemle IX. X. füzetében; megjegyezvén még, hogy nálunk az első rangú történetírók kivétel nélkül egyszersmind hitelességének védői, a mi annál természetesebb minthogy hazánk elfoglalásának és a magyar nemzet letelepedésének története ugy miként ezt a névtelen elbeszéli, a fővonalokban a keleti és nyugoti történetírók egyhangú tanúsága szerint is igazoltatik. Hogy volna a tiszt magyar státusférj meseköltő, midőn a mondáknak és régéknek annyira tért ki, hogy azt mythológiánk és régi költészetünk érdekében nem lehet eléggé sajnálni! — Csak a Schlözerek, Dümmlerek és Büdingerek nemzeti elfogultság által képzett táborában lehet a névtelen eleneit találni. (Szerk.)

**) Az eredeti szöveg: „quod ipsi, et filii eorum nunquam a consilio ducis, et honore regni omnino privarentur.“ Az omnino szót Szabó Károly nem „egészlen“ hanem „egyáltalában“ szóval fordítja. Bartal György ezen kérdéses szót egészen kihagyta fordításából. (Új Magyar Múzeum IX. folyam I. köt. 418 lap.) Ezen szót egyébiránt, mely a fenebbi cikk fejtegetésében nem közömbös, Szabó Károly is hagyta ki „A magyar vezérek kora“ című értekezésében; (Budapesti Szemle IX. X-ik füzet) hol persze nem a névtelent fordítja, hanem történetet előad. (Szerk.)

4. Hogy ha valaki utódaik közül hűtlenné lenne a vezér személye ellen, és meghasonlást mivelne a vezér és rokonai között, a vétkesnek vére ontassék, mikép az ő vérök omlott az esküben, melyet Álmos vezérnek tettenek.

5. Hogy ha valaki Álmos vezér és a többi fejedelmi személyek utódaiból esküjük állapotjait megakarná szegni, átok alá legyen vetve mind örökké!

Mellőzvéen ama fejtegetést, vajjon a magyar nemzet törzs főnökei az éppen ugy tán megtörtént egyezkedést eként magyarázandották volna, mint azt az újabbkori tudósok tevék, kik közül p. o. Kollár eme egyezkedési pontokban az egész magyar államjog valódi forrását látá; mi oda bátorkodunk nyilatkozni: miszerint mi saját fogalmaink alapján soha sem tudnók a névtelennek e tekintetbeni hitelességét oly lényegnek tartani, mely nélkül boldogulni nem lehetne. Már azt csak senki sem elvitázni akarandja, hogy Álmos, vagy pediglen Porphyrogenitus szerint Árpád a magyarok által kétségen kívül fővezérül választaték meg. S ime egyedül eme tény nekünk elég arra, hogy megmutassuk, miszerint a magyar állam már ez által minden józan államtan elvein megállapodék. Mi arra legkevesebbet sem adunk, hogy harmadik Béla király névtelen jegyzője a fennidézett szerkezetet felhozá; az az: habár ő arról érintest sem teendett volna, mi a magyar államnak a fővezéri választással véghez ment s beteljesedett törvényes és okszerű mivoltáról soha sem kételkednénk! A hét magyar néptörzs, s illetőleg főnökei a fővezér választásához csak ama okszerű föltétellel foghattak, hogy mindenik néptörzs és főnökei szabadságuk- s hatalmukból annyit a fővezérre átruházni készek valának, a mennyi az új társadalom alakításául szükséges vala. Akár kinyilatkoztatták ezt akár nem, eme folyomány önkényt következik.

De tán nem is ebből áll a dolog nyitja. Mi tán eltévesztettük a kérdés valódi mineműségét, a mely a körül foroghat, vajjon a magyarok fővezérükkel egyezkedés alapján korlátlan egyuralmat (monarchiát), vagy pediglen a névtelen jegyző sarkalkujánál fogva korlátolt egyuralmat alapítának.

A kérdés eként állván, csak kettős a lehetőség. Eldöntése okáért t. i. vagy a nemzetéletből meritett tényi próbatételekre kell hivatkoznunk; vagy pedig egyéb írott bizonyítékok hiányában a névtelen jegyzőhöz ragaszkodunk.

Az első lehetőség fonalán aligha eldöntő támaszokra akadandunk. Pannoniának elfoglaltatásával az akkori magyarok története biztosabb adatokon kezd alapulni, mert miveltebb nemzetek szomszédságában élvén, azok közt legelső történetíróikra is akadának. De ezek egyikénél sem találatnak kielégítő nyomdokok annak bizonylatául: hogy a magyar hercegek a főhatalom gyakorlatában a nép ellensúlyozó megegyezéséhez valának kötve. Ellenkezőleg bebizonyul, miszerint a hercegek, jelesül Geyzának kemény kezéből rémlet és ijedelem terjede, kinek eme zabolátlan erőteljessége bizonyára „voksolás utján“ oda nem engedteték.

El nem kerülé eme értekezvényben figyelmünket azon történeti tény, miszerint Árpád országlása harmadik évében Pusztá-Szeren a nemzet főnökeit és előkelőit összehívá a nyert uj hazájuk rendbehozatalául. Mi eme lángelmű és erőteljes hősnkről örömet hiszszük, hogy ő, harmad év mulva hitünknel fogva több ezredéves álladalmat alapítván, s különbözvén szűkkeblű félénk hatalmaskodótól, ki a közszellem nyilatkozatait rémek gyanánt tekinti, a vitéz nemzetet összegyűjté, vele a megszerzett édes hon ezentuli sorsáról tanácskozandó. Az uj hon megszerzése oly rendkívüli s nagyszerű történet vala a nemzet életében, hogy éppen eme rendkívüliség rendkívüli cselekvényre is felhívott. Ámde, vajjon ezen eset annak bizonyosságául szolgálhasson, hogy Árpád önhatósága korlátolt vala, arról bővebb tanúságok hiányában annál okszerűebben lehet kételkedni, minél tagadhatlanabb az, hogy a következők hercegek korlátlanul országlának.

Eme nézetünk további támogatásául jogszerűleg a történet azon bizonyítványait állíthatjuk elő, miszerint Ázsia magas bércein s végtelen térségein vándorló nyers népeknél, valamint jelenleg nem, ugy soha eleinte sem mutatkozék ama látvány, hogy a néposztály a rajta zsarnokoskodó kényur ellen, véres lázadásokon kívül, valamely törvényes tekintélyvel és hatással birt volna.

A második lehetőségre vonatkozólag, hogyha t. i. a korlátlan vagy korlátolt egyuralmi kérdés eldöntéseül a névtelen jegyző sarkalkujára támaszkodunk, akkor főleg ennek harmadik pontja tekintendő vezérfonalul. De bár mily élesen magyarázzuk is azt abból egyéb értelményt ki nem vonhatunk annál, hogy a főnökök (következőleg nem a nép, a mire különösen figyelmeztünk) Álmost uruknak választván, azt kötötték ki magoknak, miszerint mind ők, mind fiai a fővezér tanácsából, és az állam dicsőségéből egészen ki ne rekesztessenek.

Ugy vélekedünk, hogy a névtelen jegyző eme eleendőleg nem határozott szerkezetével minden kételkedést el nem hárita. Itt szó sincs arról, hogy az „uruk“ önhatalma ellensúly által korlátoltassék, mert egyenes gondolkodás szabálya szerint a tanácsolás (consilium) a fővezér vagy herceg uralmát szabályszerűleg nem korlátolható. E végre egyenesen szükséges vala meghatározni, hogy a fővezér a főnökök megegyezése nélkül az állam főbb dolgaiban ne rendelkezessen. Az „Ur“ ázsiai fogalma szintén nem olyan, hogy reá kecsgető következtetést építeni mernénk. Fennmarad tehát utólag az „állam“ dicsőségének“ (regni honor) értelmezése, melyből egészen (omnino) kizáratni nem akartak főnökök eleink. Eme kifejezés szerény véleményünk szerint pedig igen rugalmas. Miből állhata ugyan eme dicsőség? Az állam főbb hivatalaiból? De ezeket természetesen a herceg adván, ezáltal saját uralmát csak nem korlátolá. Sejtelmek tehát, vélekedések, hypothesisek bennünket ki nem elégítenek. Ám következtessék ebből mások a korlátoltság eszméjét, mi ennél bővebb bizonyítékot követelünk. „Adatokat kérünk alázatosan.“

Azonban mielőtt végeredményre jutnánk, eme sok-

szor felidézett sarkalku egyéb tartalmát sem szabad mellőzni, hanem kell, hogy azt is szemügyre vegyük.

Az első pontja voltaképp a mi kitűzött kérdésünkre aligha vonatkozik; mellesleg azonban legyen érintve, miszerint a magyarok a világ legtöbb népei példáját követvén, a választott fejedelem ivadékaire is átruházák a nemzet méltóságát. — A sarkalku második pontja valamivel többet nyom. Ha egy nemzet készül, mint a magyarok tevék, uj földet, uj hazát magának kivíni, magában is érthető, hogy minden polgárja részesülni kíván mind azon szerzeményekben, a melyekre a nemzet közerejével szert teend. Habár eme pontot tehát a névtelen jegyző nem is érinti vala, következménye önkénynt kiviláglának. De általa a korlátolt vagy korlátlan egyuralom kérdése semmikép sem döntetik el. — A harmadik pont általunk már főnebb fejtegetve levén, a negyedikre nézve nem hallgathatjuk el ama észrevételünket, miszerint tudniillik tartalma a névtelen hitelessége cáfolóit igenis elősegítheti. Szembeötlő, hogy itt a halálos büntetés nem csak az egyszerű hűtlenségre, hanem ama finomított gázságra is szabatik, hogyha valaki a herceg és atyafiai közt meghasonlást okoz. Hát a mi becsületes, őszinte és a civilisatio mérges gümőivel még meg nem ösmerkedett eldödeink már sátoraikban is oly messzelátók s gondosok valának, hogy már akkor az udvar kockás talaján valaha mászó cselszövöktől irtózkodának? Valóban mi azok fonákságát egészen be nem vádolhatóak, a kik eme szavakban nem egyenes lelkű eleinket, hanem a jámbor papot hallják, ki a fondorkodás szomorú példáit maga láthatván, keble egész haragját reá ömleszté. — Egyébiránt e pont sem eldöntő hatálylyal bírván a mi sajátlagos kérdésünkre nézve, az ötödikre áttérünk, mely legnyomatékosabbnak látszik. Itt már érintettnek határozatok vagy rendszabályok, a melyeket mind a két alkudozó fél, a fővezér tudniillik és a főnökök ivadékaikkal együtt megtartani kötelezvék. Mi elismerjük, miszerint eme rendszabályok igenis érdekesek lehetnének — ha az itt helyütt érintettek alattán nem ugyan az értetendő, mi a főnebbi négy pontban előfordul. Mi megvalljuk, miszerint mi e nézetre fölötté hajlók vagyunk. Mert ez nem így levén, az a kérdés áll elé, vajjon miért nem sorolá elő a névtelen eme szabályokat is, a melyek fontos voltát első pillanatra átláthatni? Ez töle annyival is inkább követelhető, mivel elősorolásuk ugyan azon kuforrás után lehetséges vala, a mely kuforrásból a többieket merítette. De ha már eme bővebben elő nem adott rendszabályoknál fogva kénytelenitennék megengedni, hogy ezek által a magyarok a fővezér önhatalmát körülírván, korlátolt egyuralmat alapítanak; akkor megint fájdalom! meg kellene engednünk, hogy eme sarkalatos rendszabály csak hamar erőtlennült, a hercegek országlása vele biz ellentétben lévén.

Mindezeknél fogva tehát ama végeredményre jutánk, miszerint mi, mások tanait magunkévá nem tehetvén, azt állítjuk: hogy a magyar nemzet akkor, midőn álladalmat alakítandó, Álmost, avagy Árpádot fővezéréül választván, vele akár a névtelen jegyző előadása szerint,

akár egyébként alkuvék, nem korlátolt, hanem korlátlan egyuralmat alapítta.

Mi egyébiránt eme végeredményen, magunkba szállván, nem szomorkodunk. Ama alkonyuló korban, midőn a romai roppant világbirodalom óriás omladékain egy új világ alig kezdett épülni, a szabadság nemtője már rég e földről lebbent el, a régi görögök s rómaiak üdvöledejébe vissza menekvendő. Az emberiséget akkor ujlag homály borítá, mi alatt még csak anyagi léteért küzdvén, a kelendő hajnal édenei után még nem vágyék. Az alkotmány ragyogó csillaga csak későbbben s lassankint lángola fel látkörén s ekép a magyar nemzetnek sem számítható be, hogyha azon időben más nemzeteket felül nem mulla. Ámde eljőve az ő boldogító angyala is, a ki bonfiai keblét varázsló égszellemeivel átsugározá, és azért a magyar nemzetnek annál nagyobb érdemül rovandó fel, hogy később hosszú századokon keresztül az alkotmányosság zászlóvivője volt a vén Europa oly részein, hol ez különben nem csirázott volna.

Preyer János.

A leghatalmasb varázserő.

Salavári elbeszélés.

(Vége.)

Mielőtt azonban mitsem nyomó fontos értekezésemhez fognék, a babér szóbajöttével érintetlen nem hagyhatom itt azt, miszerint mindig gondolkoztam azon: miért oly kedves az emberek előtt a babér? midőn ime a véletlen eset megmutatta, hogy a savanyu mártásnak is ez adja meg a kellemes ízét! — Na aztán nem érdemes-e, hogy érette az ember idejét, egészségét s szükség esetében életét is fölládozza? Aztán ezen kívül a babér még a menykötés veszélyét is elhárítja az embertől; mint ezt Julius Caesar saját tettével bebizonyítá. Most már — miután a babér e nagy hasznát kijelentém — hozzáfogok a megfejtéshez.

Mikor az ugynevezett, vagy nevezett, címzett, vagy akármiképp tisztelt tudor, tanár, bölcs, civilizált vagy művelt egyén azt mondja, hogy ő nem babonás, akkor ha az illem, ildény vagy ilmény — vagy minek is mondják azt, a mit régen illés-nek, azután illedelem-nek, később illemény-nek hittak, s most talán illény-nek is nevezhetnénk, — megengedné, akkorát nevetnék, — vagy ha az illőség a nevetést meg nem engedné, olyan köhögés jőne rám, (mint az egyszer várt — de nem kedvelt — vendégre, kinek dohányja közé a jószívü házigazda csupa emberiségből, előzékenységből és szívélyességből, magyar ananászt [parasztneven: paprika] elegyített), hogy a nyájas olvasó minden kegyelme mellett is, vagy —? vagy — nem tudom mit csinálna.

Apropó! — mint magyarul mondják — a „csinálna“ eszembe hozta a „csiny“ szót, melyet talán azért szeretett annyira meg az emberiség, mivel vele igen

sokféle ki- és becsináltat lehet készíteni. És mi a csiny? — búbájós tény, varázslat; vagy más szavakkal: szemfényvesztés, igézet, rontás: Szoros értelemben az igézetet „szemmelverés“-nek nevezik; mi alatt a varázserő oly neme értetődik, mely a szemekben rejlik. Különbö pedig az igézet szó alatt a varázslat mindenféle nemét érthetjük: mivel mindeniknél előfordul az ige vagyis a szó; és ez okból nevezte is el azt a magyar igézetnek. Ezekből kitűnik, hogy a csiny — varázslat vagy babonáság; hogy pedig a csinyt mindenki használja, (t. i. némelyek elméletileg, mások gyakorlatilag, mind szót pedig mindnyájan), az tagadhatlan; tehát: az emberiség babonás. Igen, mondja itt a tisztelt olvasó; de a cím így szól: „A leghatalmasb varázserő;“ ez pedig még nincs megmutatva. „Nem is lesz!“ mondja erre a hiszékeny hallgató, ki csak azért várja beszédem végét, hogy azután elégtelen elmondhassa: „tudtam én, hogy ez fejlik ki belőle; tudtam, hogy az egészről semmi se lesz!“ Pedig dehogy nem lesz! mikor annyi csak lesz mégis, mennyivel bebizonyíthatja ama közmondást: a ki sokat ígér, keveset ad; vagy: a ki sokat beszél, az: vagy sokat tud vagy sokat hazudik. — Sok igazságteljes közmondásunk van nekünk; de ezek is vesztünkre vannak: egyrészt azért, mivel gyakran elfelejtjük, másrészt: mivel használjuk. Azért, boldogok: — a halak! Az az, hogy Neptun uram jelenleg ezekkel is cudar játékot üz, miután gőzben élnek, gőz nélkül nem élhetnek, mégis most a gőztől — sőt még a gőzösöktől is — ijjedeznek.

Ha magyar nem volnék, találmányomért legalább is oly összeget kérnék, mint ama lószédítő — vagy szelidítő? — mindegy, miután az értelem — értelmény — értmény — értény, ugy lehet a szelidítés is: szédítés, minthogy e nélkül amaz ugysem esz-közölhető, — ki találmányát, melyért a franciáktól annyi ezreket kért, a mi javunkért! Pesten egy pár nullás bankóért adta el. — Lám, de szeretnek bennünket némely külföldiek! (a rossz nyelvek azt hazudják róluk, hogy csak pénzünkért; pedig dehogy: csak sárgaságunktól akarnak bennünket megmenteni; mert nagy betegség ám a sárgaság, vagy is a mint másképp nevezzük: sárgaláz). No de Rarey uram is minden esetre tekintélyvel volt irántunk, meggondolván, miszerint nem galusokkal (magyarul mondva: kakasokkal), hanem emberekkel van dolga; (miután — mint tudjuk — mi magyarok mind emberek vagyunk; mert ki halotta azt, hogy „francia ember“, „angol ember“, „cigány ember“? sat., de igen, hogy magyar ember! sőt tudjuk, miszerint a németek közt csak egy ember van — a Zimmermann); kik nem szorultak arra, hogy még egy ló végett is cselszövényhez nyuljanak. Azért, ha ő kegyelme a szép szónak meg nem adja magát, a magyar lefüleli, és el van érve a cél; az az csak úgy, ha az állatkinzás elleni védegyelet tagja meg nem látja; mert ekkor már — mint az emberiség szabályai parancsolják: — számár ur előtt is le kell venni a kalapot; mert az mitsem tesz, hogy ő megrugta az embert, — hiszen nincs esze a szegény állatnak!

Azért, mint mondtam, ha magyar nem volnék, titkomat olcsóért el nem adnám; de miután most amugyis mindent az emberiségért szokás tenni, — mint egy tizedév előtt, midőn az igen lelkesültek mindent a házáért tettek! — találmányommal ingyen megörvendeztetem a tisztelt olvasót. Hiszen a legnagyobb jutalom: s dicsőség ugyis az enyim! Hogy pedig a dicsőség-nél nincs nagyobb jutalom, ez oly kézzelfogható dolog, miszerint ennek megmutatása nem csak hogy fölösleges, hanem — mint igen sok ugynevezett dicsőséges tény — még nevetséges is; azért ezzel nem is untatom a nyájas olvasót, hanem a dologhoz térek.

Dicsérik némelyek a franciát, mi okból? ők tudják. (Én egyszer azt hallottam, hogy nincs az a rosza, a minek pártfogója nem volna.) — Azt ugyan nem tagadhatja senki, hogy a krinolint ő találta föl, de hogy mily erő rejlik a krinolin alatt, az az, hogy miféle talizmán a krinolin? azt mégis csak tőlünk tudta meg. — Nem ártana, ha figyelembe vennék azok, kik nem vétkellik rágalmazni azt a szegény krinolint, azon megszámlálhatlan hasznokat, melyek ez által az emberiségre háramolnak. Mások az angolt magasztalják leleményessége végett; holott őket erre csak a szükség hozza. Különböni neki is meg kell adni az övét, miután senki sem tudja nála jobban szaporítani a koldusok számát. Azonban mi mégis többféle dolgot találtunk föl; még pedig csupán becsületből! Vegyünk csak például némely nevezetes eseteket.

A történetírók bizonyítása szerint: Menes volt az első egyptomi fejedelem, kit miután öcscse Ármány megölt, fiai: Ormos és Oros álltak boszut érte Ármányon. Mercurius = Hercules, az az Ormos, atyja nyomdokait követvén, föltalálta a földmérést, csillagászatot, betüket, nyelvtant sat. Azt mondják ugyan némelyek, hogy Kadmusz találta föl a betüket; de Kadmusz Egyiptomban szakácskodván a fejedelmi udvarban, onnan vitte a betüket Görögországba, hol is a görögök csak úgy módosíták azokat, mint a németek a latinokét, vagy a szerbek a régi szláv betüket, sajátukká, melyek ismét a görög betűkből eredtek. Ennek tanui az egyptomi gulákon levő betűk, melyek a görögökéhez felettén hasonlitanak, (l. Molnár J. „Régi épületek“ 1760.) Miféle nemzetbeli volt pedig Menes? ezt maga a név is kitünteti, miután — mint tudjuk — régebben a betűk fölött nem voltak ékjelek; azért akár Menés — mivel ő szállította az első lakosokat Egyiptomba, — akár Ménes — mivel talán szép ménei voltak, — senki sem mondhatja, hogy e név nem magyar. Mert tudjuk: miszerint régi időben nem divtak annyira, mint jelenleg az a ny, e ny végű szavak, azért az írók ás z, és z, ás és, os suffixumokkal éltek; u. m. lovász, kertész, tudás, menés, okos sat. Így lett a Ménes és Ormos is, mely utóbbi szintén világosan mutatja a magyar nevet, nem csak az „orom“-ról, hanem a honunkban ma is élő Ormos családról is.

Továbbá, az írók nagy része szerint, Nagy-Sándor nem volt Fülöp macedoni király törvényes fia. Azért, mint nem görög anyáju, — minthogy közmondásként: vér vízzé nem válhat, — a mint Perzsiába ért, a pár-

tusok (vagyis pártos szittyák) szokásait megkedvelvén, azoktól holtig el sem vált. De a háromszázmértföldnyi hosszú csinai (chinai) fal létének okai szintén a hunok voltak; valamint a 374-dik évben kezdődött nagy népvándorlást is a hunok eszközlék. Hasonlóképp Velence létét Attilának köszönheti; a ma is fönnálló s hibásan ugynevezett „római sáncok“-at pedig, melyek a pétervári Dunától Tisza-Földvárig nyulnak, az avar kánok építették sat. sat.

De nem csak ezen és sok más megszámlálhatlan tények okai és okozói valának, hanem még mai napig is egymást érik nálunk a találmányok. Így a többi közt nevezetesen egy tanor (ez is új találmány: ő találta ki úgy, mint én a gondólény szót) föltalálta a bölcsesség követ. Továbbá íróink némelyike annyi új magyar szót talál ki, hogy a babyloni zavarkor se volt több. Majd ismét egy honfitársunk kitalálja a kerek-négyszögletesítést! (Azt ugyan még nem tudom, hogy földim nem a kaucsuk labdán mutatja-e ezt meg? mert erről hallgat a krónika.) Dr. Jegessy Jonas kitalálta: mikép lehet az ifjúkori szépséget csaknem örökké föntartani. A csodarecipe Kakas Márton uram 1860-dik évi naptárában foglaltatik; mely is méltán ajánlható azon szépeinknek, kik szépségüket chemiai vegyszer nélkül meg nem őrizhetik. Bolond Miska föltalálta azon kaleidoskopot, mely által a szamarak mindenféle nemét megösmérhetni. (Leírása az 1860-iki naptárában áll). Hogy azonban másoknak is van érdeme, az tagadhatlan, miután azon fontos találmány, miszerint az ember nadrágját vállaira akasztva hordja, sem a magyar tulajdona.

Azonban ilyesmiknek föltalálása egyedül csak nekünk adatott; mert, mint egy honfitársunk *) tudományosan

*) Hohó, kedves K. F. ur, tisztelet becsület, de igazságis. A gót Jornandesnek találmánya volt, hogy a scythiai pusztákba kergetett varázsnökkel (alrunákkal) cimboráskodó gonosz szellemeknek (ördögöknek) utódjai volnának a hunok. [Lásd Jornandes, de rebus geticis, cap. 24. p. 66.] Ezen állításnak pedig igaznak kell lenni, mert egy gründlich német tudós, mint Jornandes igazi utódja, még 1856-ban is irta a hunok utódjairól, a magyarokról: „375. évben egy addig a világtörténetben ismeretlen nép jelent meg, a legkegyetlenebb és legprédálóbb, mely előtte és utána fellépett, és még csak a legújabb korban vesztette el önállóságának utolsó maradványát, értjük az előbb hunok, aztán ungarok, végre magyaroknak nevezett népet.“ Ezt író bizonyos kárörömmel mondván folytatja: „sátrokban éltek, mindnyájan lovasok voltak, és a nélkül hogy a pénz becséhez értettek volna, nyers arany-szomj által felülmulhatlan kegyetlenségre hajtottak, szomszédjukra ráütöttek, csak hogy zsákmányolhassanak; a legvirágzóbb tartományokat csak a dulásban való kedvetelésből pusztították, és a rablott kincseket elásták, a nélkül hogy valami hasznukat vették volna. Külsőleg a majmokhoz voltak hasonlók és szemtelenek mint ezek, miért is a nőnem, mely iránt a germán népek annyi tisztelettel viseltetnek, legtöbbet szenvedett általuk.“ Ezen jegyzet, ugy hiszszük igen is helyén van egy humoristicus cikk alatt, valamint az is, hogy ezen gründlich civilisator avval vigasztalódik, miszerint a hunok isten kezéből eszközül szolgáltak, hogy az elfajult rómaiakat és görögöket erélyesebb nemzetségek által pótolják, és a németek világuralmát előkészítsék. [Lásd Leipziger Illustr. Kalender für 1856. von J. J. Weber]. (Szerk.)

megmutatta, mi a sagák utódai vagyunk, és a viperák és kigyók fajtái. (Lám, ez is magyar találmány!) A kigyók pedig sokat tehetnek; mert csupán leheletök által még a durva követ is gyémánttá változtatják — mint ezt sokan szavaikkal bebizonyíthatják. Azt meg fölösleges itt elmondanom, hogy a saga latin szó, mely annyit tesz, mint boszorkány. S hogy mi valóban boszorkányos lények vagyunk, kitünik onnan is, miszerint tudjuk mások gondolatját; a mint mindjárt megmutatom azzal is, miként tudom, hogy a tisztelt olvasó azt gondolja, miszerint ha én a legnagyobb varázserőt ösmerném, azt magam is fölhasználnám. Igen; de az író mindig az olvasó hasznáért dolgozik. Aztán, tudjuk azt is, hogy a varázslók bizonyos szerencsüket csak mások számára eszközölhetnek ki. Ez pedig igen természetes dolog, miután tudjuk, hogy a gyógyászok is betegségük alatt másokra bizzák sorsukat; mert — mint a hagyomány mondja — Eskulapot is azért ütötte meg a menykő, mivel magát gyógyította. Azért, jó a más kárán okulni.

Miket lehet pedig az én találmánnyal véghezvinni, itt most elő nem számlálhatom; mert: 1) igen sokféle dolgokból állnak azok a mik, melyeket ez okból csak a csodalámpa erejével lehetne elősorolni; de azt mindjárt a lelet után, elvette tőlem táltosunk szelleme, — a varázsgyűrű pedig, mely hasonló szolgálatot tenne, — mint a mult évi hírlapokból tudjuk, — más

birtokában van; 2) mert Bolond Istók nram a Budapesti naptárba — az ottani gyerekfaló kaszás ember alá — olyan bolondokat nyomattatott, melyek azoknak elősorolását nem engedik. Hja hiába! mert mint az egyszerű fűzfapoéta mondá: Sok szabad az uraknak, még több a bolondoknak.

Már most tehát, miután a tisztelt olvasó átlátta, hogy mindezeknek elősorolása szükséges volt, — mivel, mint elől érintém, ezek nélkül a titkot meg nem érthette volna, — kimondom, hogy ama leghatalmasb varázserő, mely nem csak — mint egykor Gorgon — azokat, kik ránéznek, hanem még sokszor azokat is, kik csak hírét hallják, csodákká változtatja, és melyért a nyájas olvasó eddig várakozván, e sorokat tűzbe vetni nem kegyeskedett, — ezen hatalmas varázserő a betűkben rejlik! Igenis; a betűkkel csaknem mindent véghezvihetni, csak egyet nem; t. i. azt: meg nem lehet velök mutatni, hogy nem én vagyok az, ki e nagy titkot e lap által közlém először az emberiség javára, még pedig a nélkül, hogy érte jutalmat kértem volna! Mert, kérésem nélkül mondva, előre meggyőződtem a felől, hogy ezért a nyájas olvasó engem oly babérfűzérrel tisztel meg, mely akkora lesz, mint ama hirneves augsburgi hurka, melynek töltelékével táplálja hiveit az Aug. Al. Z. (Augusztá Albina Zsuzsána) nénike.

K. F.

T Á R C A.

Vész és nemtó.

Történelmi beszély

Ránosztai Rezsőtől.

(Folytatás.)

A sápadt arcú férfi miután Ákost kiszabadította — a királyi fegyveresek közeledtét hallá, nem mere eltávozni, nehogy védencét veszélyeztesse . . . Hamarabb jöttek mint mennyi idő alatt Ákos biztosságban lehetett . . . Midőn már közeledni látá őket, bement az örépületbe, az ajtót belőlről bereteszelé, s miután a reteszt, hogy gyanut ne keltsen, a hasadékon kidobá, fölvevé a földön heverő köteléket s mig ön maga alkalmazá, sohajtva szólt:

Hadd legyen ő szabad . . . Nem tettem még ugye többet jót ez életben senkivel . . . ez talán helyreépítolja a mit elmulaszték. . . Ha ő él, még megszabadítja talán árva fejemet is, öveit pedig bizonyosan boldogítandja . . . De ha ő meghal, vele egy egész család boldogsága reménye száll sirba. . . Engem pedig ugysen könyez senkisem.

Tiszavölgyi megtevé készüléteit, s a szolgák segélyével kik csodálkozva de némán teljesíték parancsait, elrendezé a szükségéseket a fájdalmas utra.

Ilonra gondolt, annak kényelmét akará ugy a hogy biztosítani.

Szava reszketett, midőn kiadá a parancsokat. Ősz pillái alatt nehéz csillogó köncsepek gyűltek össze, s mig szí-

vének sebe leányáért s nője miatt vérezék, lelkén a fájdalom éje terüle el.

Gondossága megakará az anyai szívet kimélni, azért föltevé magában, hogyha lehet — titokban távozik. . . De mielőtt ezt teheté, előtte álla a nő, kit a sikoly, a készülétek zöreje rég ébren tartának ágyában, s most a szokatlan sürgés okát megtudandó kijött.

Mióta vele találkozánk, sokat nagyon sokat változott.

Arcáról eltűnt a fiatalkori büvös szépség; de nem a női gyöngédség bájoló kifejezése.

Sötét szemeiből kihalt a csillogó tűz; de helyette egy magasztos fény tündökölt — az anyai szerelem égő fénye, mely köre minden tárgyaira kiterjeszkedék.

Az egykor éjfékete hajon a kor dere fehérlett; de boldogság ült felette — s csattogó galamb-szárnyaival befedé az idő redőzte szelid homlokot.

Egykor sokat szenvedett e nő is, de most boldog, nagyon boldog. . .

De minél nagyobb a boldogság, melyhez hosszú szenvedéseink után jutánk, annál érzékenyebb a vesztes félelme.

A mint meglátá az uti készüléteket, bár még mitsem tuda, gondos lelkén borus érzelem vonula át . . . Mert hisz lehet-e a nő, kinek léte, eleme a csendes házikör — lehet-e vig? ha kedveseit — kiket boldogságával átölelt — távozni látja?! . . .

Szerető szíve nem sejté ezen fenyegető veszélyt, melyek az uton minden pillanatban érhetik kedveseit . . .

Nem szünetlen előtte leng-e a gondolat, hogy kik őt elhagyják, talán vissza sem térhetnek soha, soha . . . egy véletlen szerencsétlenség egy nem sejtett halál, s a boldog

kör, melyet elhagynak nem fog-e fájdalom színterevé változtatni át . . . mint a virág — melyet minden szellő ingat — ilyen a nőkebel.

Öröm, melyet képzelet teremtett, s a fájdalom, melyet a lehetőségek elgondolása okozott — egyiránt megingatni képes, s sokszor elég arra: hogy boldoggá tegye vagy leverje őt, — s ha kül okoktól táplálékot nyer kétszeresen érzi azt.

(Folytatatik.)

Heti szemle.

— Az érdemdús szerb Patriarcha Rajasich ő excija mint halljuk, a Fejedelem különös kegyelméből hadigőzösön megy haza udvari csendőrök kíséretében. E körülmény miatt — mondja a P. Hirnök — valószínűleg nem részesülhet ő excija azon megtiszteltetésben, melyet neki visszautazása alkalmával számos pesti tisztelői szántak.

— Ungból írják a „P. H.“nak: „Advocem: hivatalos nyelv. Tudva van, hogy egy legujabb rendelet a magyar nyelvet, mint a néppel való közlekedés nyelvét, hivatalosan használni parancsolta, nemcsak a törvénykezésnél, de a közgazgatásnál is. És mégis olvasunk elegendő német végzéseket és kiadványokat, magyar emberek számára irottakat, még a telekkönyvi hivataltól is, pedig éppen a telekkönyv adott alkalmat az említett rendelet kibocsátására. Ungvári nyolc osztályu főtanodánk értesítvénye ez évre is németül jelent meg, pedig 397 tanuló között csak 20 német van, ha igaz, hogy ezen 20 csakugyan német.“

— Figyelmeztetjük olvasóinkat Fényes Eleknek ímént megjelent röpiratára: „A magyar elem s ellenesei.“ Cáfollata azon gyanúsításoknak, melyekkel az ágostai „Allg. Ztg.“ a bécsi „Ostd. Post“ és társaik, kivált a legutóbbi időben, bennünket illettek.

— Mezőgazdáknek érdekes azon ujság, hogy a Bán-ságban báró Lo-Presti Lajos ur kárányi uradalmát 200 holdas majorságokra akarja osztani, mindegyikben, mint külön birtokban szervezendő a gazdaságot, mi azután a kezelés könnyebbségét, valamint a részletes bérbeadás jövedelmezőségét is vonja maga után. E példát követve nagy birtokosaink lassankint belejönnek a bérrendszerbe.

— Szegeden ismét égetik a boszorkányokat. Csakhogy ez is megfordítva járja már most, a hajdani boszorkányégetés sötétséget, a mostani — már t. i. ez a szegedi pedig világsóságot jelent. A „Szeg. Hir.“ írja, hogy: „A felsővárosi ligetben a fiatalság tegnapelőtt megégette azt a semmirevaló vén boszorkányt, melyet Augsburgi Allgemeine Zeitungnak hinak. Máglyára ítéltetésének oka azon cikk volt, melyet Magyarország herceg-főpapja ellen oly szennyos szavakkal intézni bátorzkodott.

— Malakof! ki nem emlékszik e névre a legközelebb lefolyt keleti háboru idejéből? Most Bukurestben a krinolint nevezik élcesen malakofnak; s a nők az erőd értelmeért nem neheztelnek. (Buk. m. közl.)

— Zágrábban a Reszlerféle magyar szintársulat folyvást köztetszéssel működik. E tetszés „Zrinyi“ előadásakor érte el a főfokát. — Ugyancsak Zágrábban sz. István király ünnepét is nagy fényvel tartották meg; az egyházi szertartást a zágrábi érsek bibornok ő eminentiája végezte.

— „Pozor“ cím alatt Zágrábban új politikai lap fog horvát nyelven megjelenni. Szerkeszti és kiadja Slavoljub Vrbancic.

— A különböző nemzetiségek közötti szívélyes egyetértés és kölcsönös előzékenység jeleit örömmel lehetett ez idén a rohitsi fürdőben tapasztalni. Ilyen azon három tánc-

multság, melyek elsejét az olaszok adták a magyarok és horvátok tiszteletére (olasz bál), — a másodikat a magyarok rendezték az olaszok és horvátok tiszteletére (magyar bál), — végre a harmadikat teljes kivilágításnál a horvátok adták a magyarok és olaszok tiszteletére (horvát bál), mind hármat a gyönyörű nagy táncteremben.

— B. Eötvös József utazása Erdélyben — mint onét írják — valódi diadalut; Erdély lakossága, a szászok magyarok s románok egyiránt sietnek tiszteletüket bemutatni a híres utazó iránt. Egy helységből a lakosok tekintélyesebb része, kocsikon sietett fogadására, a legelső szekéren egy magyar, szász s román volt látható, a mint a testvéresülés jelképeül összeülkezve tarták egymást.

— A „Szeg. Híradó“ eddigi szerkesztője: Kempelen Győző — mint a nev. lap írja — e hó 7-én délelőtt mint fogoly a várba s onét délben a vaspályán Pest felé kísértetett; azóta, mint halljuk, Józsefvárosba is vitték Csehországba. Addig is, míg az új szerkesztő hatóságilag helybenhagyatnék, a Szeg. Híradó, a kiadó-tulajdonos felelőssége alatt fog megjelenni.

— Sajátságos pénzgyűjtés. Egy éppen oly szép, mint gazdag milanói hölgy azon sajátos ötletre jött, hogy csókokat adjon s fogadjon el pénzéért, Garibaldi számára. A esókadás és elfogadás természetesen a férj beleegezésével s jelenlétében történik. Ki e hölgytől egy csókot akar homlokára, husz frankot; ki pedig a hölgy homlokát akarja megcsókolni, 10 frankot fizet. Mint mondják, a hölgy ily módon már szép összegcsókot szerzett össze a szicilai hős javára. Így szedett egykor a bájos Devonshire hercegnő is szavazatokat, hogy Fox a parlamentbe választassék.

— Erkel Ferenc közelebbi szabadságidejét „Bánk bán,“ című új operájának elkészítésére fordítá, s ezzel már csakugyan annyira haladt, hogy a színházi operaszemélyzet nemsokára betanulásához foghat; előbb azonban a „Ploermeli bucsu“-val készülnek el, mely még az ősz folytán mindenestre színre kerül.

— A „Pesti Hirnök“ f. hó 12-dike óta Ilméri Kiss István felelős szerkesztése alatt jelenik meg. Ezen szerkesztő-változással egyébiránt — mint a lelépett szerkesztő Szabó Alajos ur jelenti — a lap eddigi iránya nem változik.

— Pfeifer Ferdinand pesti könyvtáros egy „Gazdasági zsebnaptár“ kiadására vállalkozott 1861. évre. A naptár, melyet Kodolányi Antal szerkesztendi, csinos és tartós vászonkötésben 1 ft. 25 krba kerül és október közepén bérmentesen fog szétküldetni az előfizetőknek. Reményljük, hogy e naptár kiszorítandja német társát gazdasági közönségünknel.

— Zsombolyán május végén bál tartatott, mely 200 forintot jövedelmezett a magyar akademiának.

Temesvári ujdonságok.

* Szombaton az itteni cs. kir. tartományi törvényszék-nél felségsértési ügyben végtárgyalás folyt, — az első, mely az újabb időben a magyar nyelv gyakorlatát helyezé vissza. Stokinger Móric ügyvéd ur volt a vádlottnak védője; a törvényszék 9 holdnapi fogságot mondott ki az elítéltre.

— Missics János, munkatársunk, egy öt felvonásos „IV. Béla“ című drámát írt, melyet Kövér Lajosné jutalomjátékaul választott.

* Klapka György nővére, Terézia, férjesült Sprung Antalné mult csütörtökön meghalt.

* F. hó 13-án reggeli időben a főország előtt Kossuth bankókat égettek el: 1200 forint névszerinti értékben.

* A legutóbbi évtizedben különösen birodalmunkban mutatkozott nagy mozgalom az elszórt erők társulati egyesítésére, azon célból, hogy mind a részvevők, mind a közérdek tetemesb hasznát vehessék. Az egyesülési szellem körünkben is lábra kezd kapni, ezt mutatja legujabban a hat hajótulajdonos urak egy társulatbai összeolvadása, hogy részükéről a költség kevesb, a kereskedők pedig alkalmasabb modorban elégtessenek ki: azonban az kezd hallatszani az új társulatról, hogy ugyszólván verseny nélküli állását már is egyedárusági sallangokkal hozza rossz hirbe, kikötve a szállítatóktól, hogy azok a gabnát az ő közbejárásával biztosítsák, különben nem ad nekik hajókat. Mennyiben való e hir, idővel rájövendünk, az azonban tény, hogy egy kereskedő az első magyar általános biztosító társaságnál már bejelentett rakományát e társulat közvetítése következtében

viSSZAVONTA. — Az egyedáruság nem magyar találmány, — s társulat biztosító intézete sem magyar társaság.

Szerkesztői távirida.

Radna H. Márton urnak. A lapot Karlsbadba küldtük, mert ugy volt rendelkezve. A 33-ik szám azonban postai megjegyzéssel visszaérkezvén, hogy a címzett elutazott, azóta Lippára küldjük.

Karczag N. S. urnak. A kérdéses könyvet nem kaptuk. A kilátásba helyezett cikkeknek örvendünk. Az eddigiek, hogy miért nem jelentek meg, könnyen sejtethi, — legalább kitelhető gyöngédséggel meg is irtuk egykor.

Kiadó és felelős szerkesztő Pesty Frigyes.

H I R I D E T E S E K .

Hat ló számára való **istálló** valamint két kocsinak alkalmas **kocsiszín** f. é. november 1-étől fogva az 178 számú belvárosi házban, a káptalani székesegyház mögött bérbé adandó.

Ugyanott száraz, világos **pince** is naponkint bérbé vehető. Közelebb tudósítással szolgál **Eisenstädter Adolf és társa** nagykereskedése.

(18. sz.)

(1—3)

Az első magyar általános biztosító-társaság P e s t e n , közelebb megkezdte a biztosítást az ember életére is,

ennél fogva elvállalja:

I. A biztosított halála után fizetendő tőkék és nyugdíjak biztosítását. (I. program.)

II. A biztosított életében fizetendő kiházasítási tőkék, elhalasztott évjáradékok (nyugdíjak) és közvetlen évjáradékok biztosítását. (II. program.)

Ily biztosítások iránti bevallásokat elfogad az alólirt főgynökség s a felek minden kérdésére teljes készséggel és ingyen nyújt felvilágosítást.

Bevallási minták a főgynökség irodájában, valamint BABUSNIK A., GRÜNBAUM M., s MAYER & SAILER uraknál is ingyen kaphatók.

Temesvár értelmes lakossága, mely ismeri az életbiztosítás üdvösségét s meggyőződhetik a hazai társaság díjainak előnyössége és feltételének loyaltása felől hisszük, hogy e téren is bizodalommal, részvétellel forduland a hazai intézethez.

A biztosítottak halála esetében fizetendő „100 forint” tőke biztosításának díja: a (nyereménybeni részesüléssel.)

A biztosított koréve beléptekor	Évi díja a 85 korévig.	A biztosított koréve beléptekor	Évi díja a 85 korévig.
25 év	1 ft. 94 kr.	45 év	3 ft. 59 kr.
30 „	2 „ 22 „	50 „	4 „ 31 „
35 „	2 „ 54 „	60 „	7 „ — „
40 „	2 „ 99 „		

A biztosított öszveg a családnak kifizettetik, történjék a biztosított halála bár mikor. Igy ha a biztosított az első befizetés után halna is meg, a biztosított tőke hiánytalanul és készpénzben fizettetik ki, s a biztosított fél, ha a kötvény 3 évig már érvényben állott, a társaság nyereményében is részesül, mely nyereményrész vagy az évi díj csökkentésére vagy az eredetileg biztosított tőke növesztésére fordíthatik. Temesvárott, augusztusban 1860.

Az első magyar általános biztosító társaság temesvári főgynöksége.
Bandl testvérek.

16. sz. (4—18)

(17 sz.)

Ázon szállítási kedvezményekről

(3—4)

melyben Magyarországból jövő nagyobb gabonamennyiségek a cs. k. vasúttársaság vonalán részesülhetnek, szives tudakozás következtében készséges utmutatással szolgál

Fröhlich és társa,

szállítmányozó, és a cs. kir. vasúttársaság ügynöke.

Temesvár, Józsefváros, — Pest, Wurmhof, — Bécs, belváros 1182 és 1183 szám.